HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואישתכח כוותי חמת זו טבריא ולמה נקרא שמה חמת על שום חמי טבריא רקת זו ציפורי ולמה נקרא שמה רקת משום דמידלייא ברקתא דנהרא כינרת זו גינוסר ולמה נקרא שמה כינרת דמתיקי פירא בקלא דכינרי אמר רבא מי איכא למאן דאמר רקת לאו טבריא היא והא כי שכיב איניש הכא התם ספדי ליה הכי גדול הוא בששך ושם לו ברקת וכי מסקי ארונא להתם ספדי ליה הכי אוהבי [6]שרידים יושבי רקת צאו וקבלו הרוגי עומק [3]כי נח נפשיה דרבי זירא פתח עליה ההוא ספדנא ארץ שנער הרה וילדה ארץ צבי גידלה שעשועיה אוי נא לה אמרה רקת כי אבדה כלי חמדתה אלא אמר

[2](רבה) חמת זו חמי גרר רקת זו טבריא כינרת זו גינוסר ולמה נקרא שמה רקת [7]שאפילו ריקנין שבה מלאין מצות כרמון רבי ירמיה אמר רקת שמה ולמה נקרא שמה טבריא שיושבת בטבורה של ארץ ישראל [8](רבא) אמר רקת שמה ולמה נקרא שמה טבריא שטובה ראייתה אמר זעירא קטרון זו ציפורי ולמה נקרא שמה ציפורי שיושבת בראש ההר כצפור וקטרון ציפורי היא והא קטרון בחלקו של זבולון הואי דכתיב [1]זבולון לא הוריש את יושבי קטרון ואת יושבי נהלול וזבולון מתרעם על מדותיו הוה שנאמר [2]זבולון עם חרף נפשו למות מה טעם משום דנפתלי על מרומי שדה אמר זבולון לפני הקב"ה רבונו של עולם לאחיי נתת להם שדות וכרמים ולי נתת הרים וגבעות לאחיי נתת להם ארצות ולי נתת ימים ונהרות אמר לו כולן צריכין לך ע"י חלזון שנאמר [3]עמים הר יקראו] ושפוני טמוני חול תני רב יוסף שפוני זה חלזון טמוני זו טרית חול זו זכוכית לבנה אמר לפניו רבונו של עולם מי מודיעני [4] אמר לו [3]שם יזבחו זבחי צדק סימן זה יהא לך כל הנוטל ממך בלא דמים אינו מועיל בפרקמטיא שלו כלום ואי סלקא דעתך קטרון זו ציפורי אמאי מתרעם על מדותיו והא הויא ציפורי מילתא דעדיפא טובא וכי תימא דלית בה זבת חלב ודבש והאמר ריש לקיש לדידי [1]חזי לי זבת חלב ודבש דציפורי והויא ששה עשר מיל על ששה עשר מיל וכ"ת דלא נפישא דידיה כדאחוה [2]והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לדידי חזי לי זבת חלב ודבש דכל ארעא דישראל והויא כמבי כובי עד אקרא דתולבקנו עשרין ותרתין פרסי אורכא ופותיא שיתא פרסי אפ"ה שדות וכרמים עדיפא ליה דיקא נמי דכתיב [2]ונפתלי על מרומי שדה ש"מ אמר רבי אבהו [4]ועקרון תעקר זו קסרי בת אדום שהיא יושבת בין החולות והיא היתה יתד תקועה לישראל בימי יוונים וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום היו קורין אותה אחידת מגדל [5]שיר אמר רבי יוסי בר חנינא מאי דכתיב [5]והסירותי דמיו מפיו ושקוציו מבין שיניו ונשאר גם הוא לאלהינו והסירותי דמיו מפיו זה בית [6] במיא שלהן ושקוציו מבין שיניו זה בית גליא שלהן ונשאר גם הוא לאלהינו אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבאדום [5]והיה כאלוף ביהודה ועקרון כיבוסי אלו [7]תראטריות וקרקסיות שבאדום שעתידין שרי יהודה ללמד בהן תורה ברבים [7]אמר רבי יצחק [6]לשם זו פמיים עקרון תעקר זו קסרי בת אדום שהיא היתה מטרופולין של מלכים איכא דאמרי דמרבי בה מלכי ואיכא דאמרי דמוקמי מינה מלכי קסרי וירושלים אם יאמר לך אדם חרבו שתיהן אל תאמן ישבו שתיהן אל תאמן חרבה קסרי וישבה ירושלים חרבה ירושלים וישבה קסרי תאמן שנאמר [7]אמלאה החרבה [8]אם מליאה זו חרבה זו אם מליאה זו חרבה זו רב נחמן בר יצחק אמר מהכא [8]ולאום מלאום יאמץ ואמר רבי יצחק מאי דכתיב [9]יוחן רשע בל למד צדק אמר יצחק לפני הקב"ה רבש"ע יוחן עשו אמר לו רשע הוא אמר לו בל למד צדק אמר לו [9]בארץ נכוחות יעול אמר לו אם כן בל יראה גאות ה' ואמר רבי יצחק מאי דכתיב [10]אל תתן ה' מאויי רשע זממו אל תפק ירומו סלה אמר יעקב לפני הקב"ה רבונו של עולם אל תתן לעשו הרשע תאות לבו זממו אל תפק זו

שטובה ראייתה. שהיו שם גנות ופרדסים:

דכל הנוטל (פרוטה) ממך **בלא דמים אין מועיל.** לכתפיך שם יזכמו זכמי לדק וגזל לא מהני בזכמן:

טראטריות (ה) וקרקסיות. י"מ כמי עבודת כוכבים ומכנה מותן טרטמ' לשון חרפה וקרקסיות רוצה לומר בית הכסא בלשון ערב וקשה לומר שמותן מקומות מטונפות יכול ללמוד שם תורה אלא ודאי לשמה יהא במהרה בימינו ורוצה לומר בתים שמתפארים שם לוועד של עובדי עבודת כוכבים:

שפוך. אל תופיעהו מעהיריו. זמס כמין טבעת ברזל [8] שנותנין במוטמה של מנקה ונמשכת בו ומתוך מחוקה מינה מתמתרת כי מס בו:

1. זְבוּלֻן לֹא הוֹרִישׁ אֶת יוֹשְׁבֵי קִטְרוֹן וְאֶת יוֹשְׁבֵי נַהֲלֹל וַיֵּשֶׁב הַכְּנַעֲנִי בְּקִרְבּוֹ וַיִּהְיוּ לְמַס:
שופטים א ל
2. זְבֻלוֹן עַם חֵרֵף נַפְשׁוֹ לָמוּת וְנַפְתָּלִי עַל מְרוֹמֵי שָׂדֶה:
שופטים ה יח
3. עַמִּים הַר יִקְרָאוּ שָׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי צֶדֶק כִּי שֶׁפַע יַמִּים יִינָקוּ וּשְׂפוּנֵי טְמוּנֵי חוֹל:
דברים לג יט
4. כִּי עִוָּה עֲוֹונֵךְ תּוֹדִיעִי וְאֵשְׁקְלוֹן לְשַׁמְּמָה אֲשֻׁדּוֹד בַּצָּהֳרַיִם יְגֹרָשׁוּהָ וְעֶקְרוֹן תֵּעָקֵר:
צפניה ב ד
5. וְהֲסִרֹתִי דָּמָיו מִפִּיו וְשִׁקּוּצָיו מִבֵּין שִׁנָּיו וְנִשְׁאַר גַּם הוּא לֵאלֹהֵינוּ וְהָיָה כְּאֶלֶף בִּיהוּדָה וְעֶקְרוֹן כִּיבוּסִי:
זכריה ט ז
6. וַיֵּצֵא גְּבוּל בְּנֵי דָן מֵהֶם וַיַּעֲלוּ בְנֵי דָן וַיִּלָּחֲמוּ עִם לֶשֶׁם וַיִּלְכְּדוּ אוֹתָהּ וַיַּכּוּ אוֹתָהּ לְפִי חָרֶב וַיִּרְשׁוּ אוֹתָהּ וַיֵּשְׁבוּ בָהּ וַיִּקְרְאוּ לְלֶשֶׁם דָּן כְּשֵׁם דָּן אֲבִיהֶם:
יהושע יט מז
7. בֶּן אָדָם יַעַן אֲשֶׁר אָמְרָה צֹר עַל יְרוּשָׁלַ‍ִם הֶאָח נִשְׁבְּרָה דַלְתוֹת הָעַמִּים נָסַבָּה אֵלָי אִמְלְאָה הֻחֳרָבָה:
יחזקאל כו ב
8. וַיֹּאמֶר יְיָ לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בִּבְטְנֵךְ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֵּעַיִךְ יִפָּרֵדוּ וּלְאֹם מִלְאֹם יֶאֱמָץ וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר:
בראשית כה כג
9. יְחֵן רָשָׁע בַּל לָמַד צֶדֶק בְּאֶרֶץ נְכֹחוֹת יַעֲוֹל וּבַל יִרְאֶה גַּאוּת יְיָ:
ישעיהו כו י
10. אַל תִּתֵּן יְיָ מַאֲוֵי רָשָׁע זִמְּמוֹ אַל תָּפֵק יָרוּמוּ סֶלָה:
תהלים קמ ט

רבינו חננאל

דמדליא כרקתא דנהרא, פירוש גבוה כשפת הנהר.

ואישתכח כוותי חמת זו טבריא ולמה נקרא שמה חמת על שום חמי טבריא רקת זו ציפורי ולמה נקרא שמה רקת משום דמידלייא ברקתא דנהרא כינרת זו גינוסר ולמה נקרא שמה כינרת דמתיקי פירא בקלא דכינרי אמר רבא מי איכא למאן דאמר רקת לאו טבריא היא והא כי שכיב איניש הכא התם ספדי ליה הכי גדול הוא בששך ושם לו ברקת וכי מסקי ארונא להתם ספדי ליה הכי אוהבי [6]שרידים יושבי רקת צאו וקבלו הרוגי עומק [3]כי נח נפשיה דרבי זירא פתח עליה ההוא ספדנא ארץ שנער הרה וילדה ארץ צבי גידלה שעשועיה אוי נא לה אמרה רקת כי אבדה כלי חמדתה אלא אמר

[2](רבה) חמת זו חמי גרר רקת זו טבריא כינרת זו גינוסר ולמה נקרא שמה רקת [7]שאפילו ריקנין שבה מלאין מצות כרמון רבי ירמיה אמר רקת שמה ולמה נקרא שמה טבריא שיושבת בטבורה של ארץ ישראל [8](רבא) אמר רקת שמה ולמה נקרא שמה טבריא שטובה ראייתה אמר זעירא קטרון זו ציפורי ולמה נקרא שמה ציפורי שיושבת בראש ההר כצפור וקטרון ציפורי היא והא קטרון בחלקו של זבולון הואי דכתיב [1]זבולון לא הוריש את יושבי קטרון ואת יושבי נהלול וזבולון מתרעם על מדותיו הוה שנאמר [2]זבולון עם חרף נפשו למות מה טעם משום דנפתלי על מרומי שדה אמר זבולון לפני הקב"ה רבונו של עולם לאחיי נתת להם שדות וכרמים ולי נתת הרים וגבעות לאחיי נתת להם ארצות ולי נתת ימים ונהרות אמר לו כולן צריכין לך ע"י חלזון שנאמר [3]עמים הר יקראו] ושפוני טמוני חול תני רב יוסף שפוני זה חלזון טמוני זו טרית חול זו זכוכית לבנה אמר לפניו רבונו של עולם מי מודיעני [4] אמר לו [3]שם יזבחו זבחי צדק סימן זה יהא לך כל הנוטל ממך בלא דמים אינו מועיל בפרקמטיא שלו כלום ואי סלקא דעתך קטרון זו ציפורי אמאי מתרעם על מדותיו והא הויא ציפורי מילתא דעדיפא טובא וכי תימא דלית בה זבת חלב ודבש והאמר ריש לקיש לדידי [1]חזי לי זבת חלב ודבש דציפורי והויא ששה עשר מיל על ששה עשר מיל וכ"ת דלא נפישא דידיה כדאחוה [2]והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לדידי חזי לי זבת חלב ודבש דכל ארעא דישראל והויא כמבי כובי עד אקרא דתולבקנו עשרין ותרתין פרסי אורכא ופותיא שיתא פרסי אפ"ה שדות וכרמים עדיפא ליה דיקא נמי דכתיב [2]ונפתלי על מרומי שדה ש"מ אמר רבי אבהו [4]ועקרון תעקר זו קסרי בת אדום שהיא יושבת בין החולות והיא היתה יתד תקועה לישראל בימי יוונים וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום היו קורין אותה אחידת מגדל [5]שיר אמר רבי יוסי בר חנינא מאי דכתיב [5]והסירותי דמיו מפיו ושקוציו מבין שיניו ונשאר גם הוא לאלהינו והסירותי דמיו מפיו זה בית [6] במיא שלהן ושקוציו מבין שיניו זה בית גליא שלהן ונשאר גם הוא לאלהינו אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבאדום [5]והיה כאלוף ביהודה ועקרון כיבוסי אלו [7]תראטריות וקרקסיות שבאדום שעתידין שרי יהודה ללמד בהן תורה ברבים [7]אמר רבי יצחק [6]לשם זו פמיים עקרון תעקר זו קסרי בת אדום שהיא היתה מטרופולין של מלכים איכא דאמרי דמרבי בה מלכי ואיכא דאמרי דמוקמי מינה מלכי קסרי וירושלים אם יאמר לך אדם חרבו שתיהן אל תאמן ישבו שתיהן אל תאמן חרבה קסרי וישבה ירושלים חרבה ירושלים וישבה קסרי תאמן שנאמר [7]אמלאה החרבה [8]אם מליאה זו חרבה זו אם מליאה זו חרבה זו רב נחמן בר יצחק אמר מהכא [8]ולאום מלאום יאמץ ואמר רבי יצחק מאי דכתיב [9]יוחן רשע בל למד צדק אמר יצחק לפני הקב"ה רבש"ע יוחן עשו אמר לו רשע הוא אמר לו בל למד צדק אמר לו [9]בארץ נכוחות יעול אמר לו אם כן בל יראה גאות ה' ואמר רבי יצחק מאי דכתיב [10]אל תתן ה' מאויי רשע זממו אל תפק ירומו סלה אמר יעקב לפני הקב"ה רבונו של עולם אל תתן לעשו הרשע תאות לבו זממו אל תפק זו**

גליון הש"ס

רש"י ד"ה זממו כו'. שנותנים במוטמה של מנקה. שבת קף נג ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) גמ' מי מודיעני על זאת אמר לו וכו' שכל הטוב: (ב) שם דמיו מפיו זה בית כריא שלהן: (ג) רש"י ד"ה גליא וכריא לשמי: (ד) ד"ה ואשקלון וכו' ממוכנסה הס"ד ומש"כ מ"ש יוחן רשע: (ה) תוד"ה טראטריות ר"מ בתי כ"ל ומ"י וקרקסיות נמקך וכו' מקומות מטונפות יטלום ללמוד וכו' ומלטטריות וקרקסיות דהכל נופל לומר בתים ר"ל עיין בשבת דף קנ. ופ"ק דע"ז דף יח ע"ב:

לעזי רש"י

טוניג"א. טונה. פורט"ו [פור"ט]. נמל. מטר"א. אֵם.

מוסף רש"י

כי נח נפשיה דרבי זירא. רבי זירא היה מבבל ובא לגליל וגדל בארץ ישראל, וכיון דקאמר ארץ שנער הרה וילדה ארץ צבי גידלה שעשועיה. ואמרי קרי ליה רבי זירא ורב זירא (מו"ק כה.). **אוי נא לה אמרה רקת.** יכולה לומר כן, רקת היא טבריא (שם). **כמבי כובי עד אקרא דתולבקנו.** כשמגיע לשם יראה כל המקומות שמעבר לכך (כתובות קיב.). **ופותיא.** רוחב (יבמות סג.). **אמלאה החרבה.** ריש"י דקאי ישן לאמרה לרב לירושלים הלא וגו', שמתמלא מתורכנא של ירושלים, ולרב מלמדם היא (פסחים מב:). **ולאום מלאום יאמץ.** כשעמו גבור יעקב מלא, אין מלכות שניהם מתקיים יחד (שם) לפי שהיו בגדולה, כשזה קם זה נופל (בראשית כה כג).